

Dryckeskultur så in i Norden

Så ser vi på alkohol i Sverige, Norge, Finland och Danmark

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	5
Svenskarna mest återhållsamma till vardagsdrickande, finländarna mest tillåtande	6
Olika syn på fylla och berusning – Svenskarna mest återhållsamma	9
Barn och alkohol: området som förenar oss – med undantag för Danmark	12
Sverige minst jämställt i Norden vad gäller berusning – men mest jämställt vad gäller vardagsdrickande	15
Olika syn vad gäller alkohol på jobbet	18
Om rapporten	20

Är attityderna till alkohol lika i hela Norden?

Nu är senaste versionen av IQs Alkoholindex här!

Alkoholindex är vår årliga undersökning av svenskarnas alkoholvanor. Inför årets mätning var vi nyfikna på hur våra attityder förhåller sig till attityderna i Danmark, Norge och Finland. Vi har därför breddat undersökningen och fått ett spännande resultat som du nu har framför dig.

Resultaten visar på både likheter och skillnader. Det har med våra olika sociokulturella bakgrunder att göra. I årets rapport

har vi därför tagit hjälp av kultur- och mathistorikern Rickard Tellström som ger ett spännande perspektiv på resultaten.

Som alltid är det skillnaderna som är mest intressanta. Man ser snabbt att vi svenskar är mest restriktiva i vårt förhållningssätt till alkohol. Men det är glädjande att se att det också finns likheter mellan länderna, som till exempel att man både i Sverige, Norge och Finland är restriktiva i förhållande till barn och alkohol.

På IQ vill vi få fler att reflektera över sitt förhållande till alkohol för att de själva eller människor i deras omgivning ska må bättre. Genom att öppna upp för en diskussion kring hela Nordens attityder till alkohol kan det bli ett sätt att fundera över sina egna och andras attityder. Jag tycker att det är givande att se på attityder ur både ett samhälls- och ett individperspektiv, men även att förena dessa två.

Sen har vi den eviga frågan, vad kommer först, attityd eller beteende? I den här undersökningen tittar vi endast på attityder, det vill säga vad man tycker är rätt eller fel. Men attityder och

beteenden är väldigt sammanlänkade och hur vi tycker och tänker är därför viktiga för att förstå och påverka individers handlade.

Det jag tycker är så fint med IQs Alkoholindex är att den öppnar upp för samtal om våra värderingar kring alkohol, och inte minst gör årets rapport det. Är du svensk, norsk, dansk eller finsk i dina attityder? Och vad beror det på? Jag önskar dig spännande läsning!

KARIN HAGMAN
VD IQ

Vårt historiska arv präglar oss än idag

Nordbor är lika på många sätt men skiljer sig en hel del vad gäller inställningen till alkohol. Anledningarna till skillnaderna går att söka i den politiska och kulturella historien, men också i den religiösa.

Danmark har historiskt präglats av 1800-talets grundtviganism, en kristendomssyn som är öppen för människans fantasi, bildning och behov och som i någon mening är en motståndare till statliga kulturella begränsningar. Sverige, Norge, och Finland har däremot präglats av 1700-talets lutheranska pietism. Att människan ska förtrösta i Guds ord, inte förhäva sig utanför gruppen, böja sig för auktoriteter och är mer präglad av religiös individualism. Dessa grundvärderingar påverkar synen på alkoholen och hur staten ska hantera den i familjen, samhället och yrkeslivet.

I Sverige, Norge och Finland kom också frikyrko-, nykterhets- och arbetarrörelsen att bli ideologiskt tätare sammankopplade med varandra, och att vara nykterist blev ett politiskt och ideologiskt vägval. Dessa länder präglas därför av en starkare stat som reglerar människan mer än vad som är fallet i Danmark, exempelvis den statliga alkoholförsäljningen via Systembolaget, Vinmonopolet och Alko. Att följa statens råd, exempelvis kost- och näringsråd, är en viktig grupphandling i Sverige, Norge och Finland, men inte i Danmark.

Att de nordiska länderna idag är mycket sekulära och få människor beskriver sig som kristna innebär inte att religionens moraliskt grundade värderingar har försvunnit. Tvärtom. De bildar alltjämt en bas för åsikter och attityder, inte minst vad gäller alkohol. I Danmark, där alkoholen inte varit emot Gud, är det mer accepterat för barnen att vara med i gemenskapen med de vuxna, drickandet utövas i gemenskap hemma och på jobbet och större barn kan bjudas på alkohol tidigt.

Sedan 1980-talet har det pågått en förändrande värderingstrend i västvärlden och i Norden, särskilt i Sverige, Norge och Finland. Det har gjort att de tre länderna efter kalla krigets slut gått in i den postmoderna tidsandan med globala relationer och värderingar som mål. Den förordar ett stort "jag"-fokus,

individualitet före kollektiva värderingar. Denna nya tidsanda och individens syn på sig själv och sin relation till det större samhället, uttrycker människor sedan med både sitt val av att dricka alkohol men också vilka alkoholdrycker de väljer. Men också det omvända; att avstå från alkohol då tidsandan inte pressar på lika hårt att följa efter som den gjorde för 20-30 år sedan. Svenskarnas allt mer avvaktande hållning till alkohol jämfört med andra nordbor kan också ses som ett uttryck för deras ökande tränings- och hälsotänkande. Nykterhet blir då en symbol för hälsosamhet.

RICHARD TELLSTRÖM
ETNOLOG OCH MÅLTIDSFORSKARE

Norrmännen är mer tillåtande till alkohol än svenskarna, men är mer återhållsamma än danskarna och finländarna.

Norrmännen är minst negativa till bakfylla. Medan 51 procent av svenskarna tycker att det är fel att dricka så mycket att man mår dåligt dagen efter så anser bara 39 procent av norrmännen att det är fel. 30 procent av norrmännen anser att det är rätt, jämfört med 20 procent i Sverige.

I Norge är det minst accepterat att bli berusad när barn är med. 91 procent av norrmännen tycker att det är fel.

Finländarna är mest tillåtande till vardagsdrickande.

Finländarna har störst överseende med att bli berusad när man äter middag på restaurang. 24 procent tycker att det är rätt (Sverige 13%) och 47 procent tycker att det är fel (Sverige 60%).

Finländarna skålar gärna i bubbel på arbetstid när det går bra på jobbet. 56 procent tycker att det är rätt (Sverige 31%). 26 procent tycker att det är fel (Sverige 47%).

Danskarna är mest tillåtande till att låta barn komma i kontakt med alkohol:

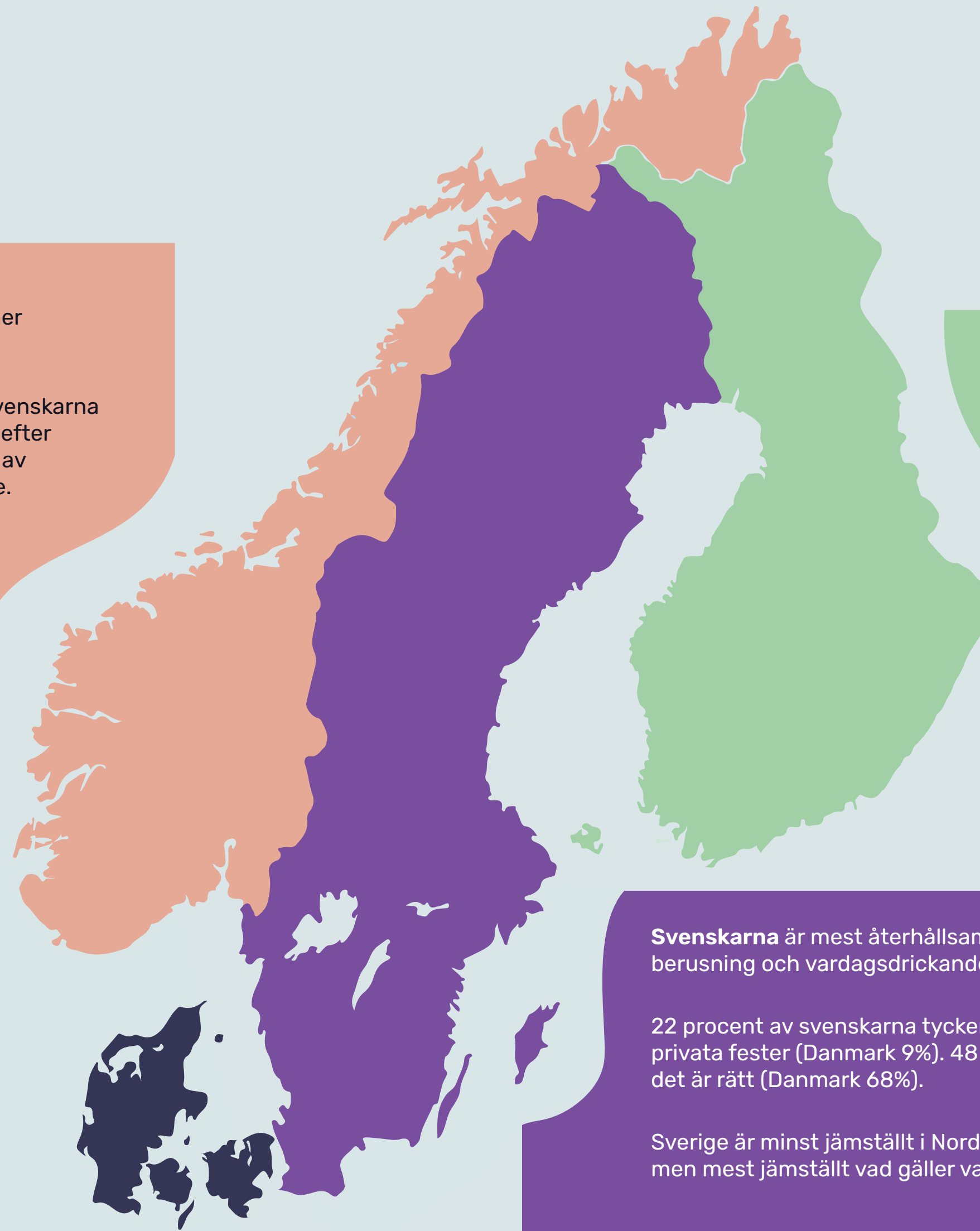
- 69 procent anser att det är fel att bli berusad när barn är med (Sverige 86%). 7 procent tycker att det är rätt.
- 54 procent av danskarna tycker att det är rätt att bjuda egna barn under 18 år på alkohol (Sverige 15%), 19 procent tycker att det är fel (Sverige 69%).
- 64 procent anser att det är fel att dricka något glas vin eller öl när man är gravid (Sverige 82%).

Danskarna är mest tillåtande i Norden till att bli berusade på firmafesten. 47 procent tycker att det är rätt (Sverige 27%), 20 procent tycker att det är fel (Sverige 41%).

Svenskarna är mest återhållsamma till alkohol – både vad gäller berusning och vardagsdrickande.

22 procent av svenskarna tycker att det är fel att bli berusad på privata fester (Danmark 9%). 48 procent av svenskarna tycker att det är rätt (Danmark 68%).

Sverige är minst jämställt i Norden vad gäller synen på berusning – men mest jämställt vad gäller vardagsdrickande.

Svenskarna mest återhållsamma till vardagsdrickande, finländarna mest tillåtande

Att dricka lite och ofta i vardagen är något vi i Sverige kanske främst förknippar med den danska alkoholkulturen. Men det är finländarna som är mest liberala när det kommer till vardagsdrickande – vare sig det rör sig om en öl till lunchen, ett glas vin eller två till middagen en vanlig tisdag, eller en AW med en vän på stan mitt i veckan.

Finländarna är mest tillåtande i Norden till vardagsdrickande, framför allt drivet av de finska männen. Svenskarna är tydligt mest restriktiva, följda av danskarna och norrmännen som är ungefär lika tillåtande. Svenskarna har dock blivit allt mer tillåtande till vardagsdrickande sedan första vardagsindexmätningen i Sverige 2015.

Pandemin har påverkat våra attityder. 17 procent av svenskarna anser att det har blivit mer accepterat att dricka på vardagar under pandemin. I Norge är andelen 32 procent.

Beroende kan smyga sig på

När det kommer till att dricka på vardagar så är det självklart inte farligare för kroppen att dricka på en onsdag än en lördag. Det är vanan och ett beroende som kanske smyger sig på, som är det farliga. Om man behöver ett glas vin eller öl för att slappna av efter jobbet så kan det kortsiktigt kännas bra för att hjärnans belöningssystem kickar igång. Men det är inte en hållbar lösning på problemet. Vi sover sämre av alkohol och risken är att man kanske skapar en vana som är svår att bryta.

Mest tillåtande: Unga finländare och äldre danskar

Svenskarna har den mest återhållsamma attityden till alkohol i vardagen oavsett åldersgrupp och svenska 60-plussare är den grupp som är mest restriktiv av alla åldersgrupper i alla länder. I Sverige och Norge blir vi restriktivare ju äldre vi blir – med undantag för de yngsta. Svenskar och norrmän under 29 år, särskilt svenskarna, är betydligt mer återhållsamma än sina jämnåriga grannar.

I Norge är det 30–44-åringarna som är mest liberala kring vardagsdrickande. I Danmark däremot är både de unga och äldre betydligt mer tillåtande än personer mitt i livet (45–59 år). Svenskar och danskar mitt i livet har ungefär samma inställning till alkohol.

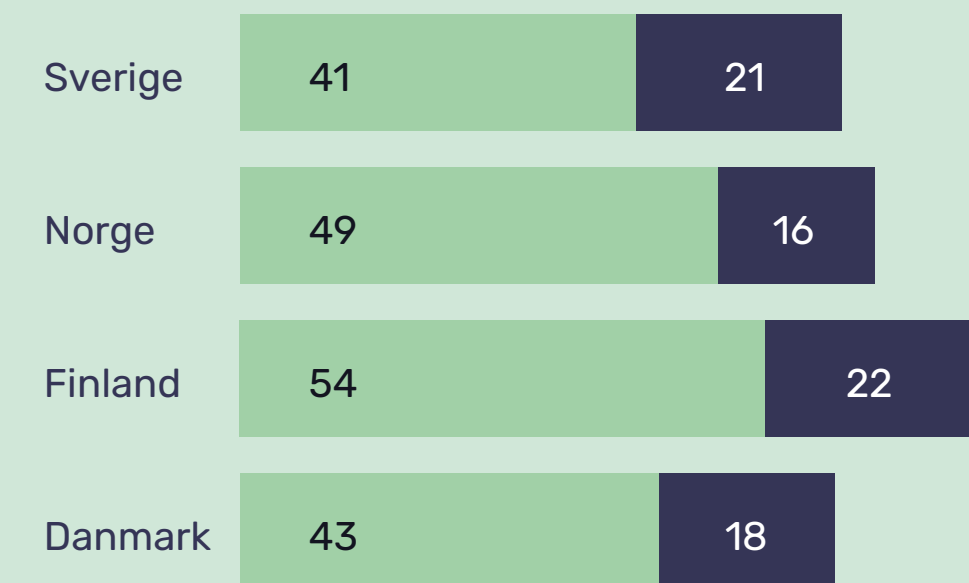
Okej att dricka till vardagsmiddagen, men inte på lunchen

Oavsett land så är det fler som tycker att det är okej att dricka ett glas eller två till middagen en vardag än de som inte tycker det. I alla länder utom Sverige är det också fler som tycker att det är okej att dricka något glas för att koppla av en vardagskväll än de som inte tycker att det är okej.

I alla länder är det dock färre som tycker att det är okej att dricka flera vardagar i veckan, än de som inte tycker det. Nordborna är också relativt restriktiva med att dricka under dagtid på vardagar. Framför allt i Sverige och Norge är det en tydlig norm att det är fel att dricka alkohol till lunchen en vardag.

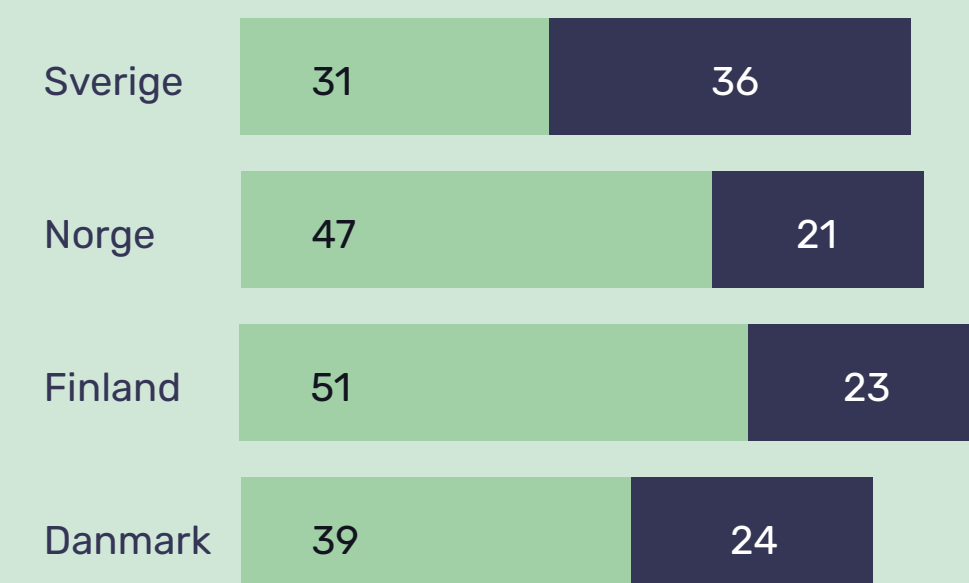
ATT DRICKA ETT ELLER TVÅ GLAS VIN/ÖL TILL MIDDAGEN EN VARDAGSKVÄLL

■ Rätt ■ Fel

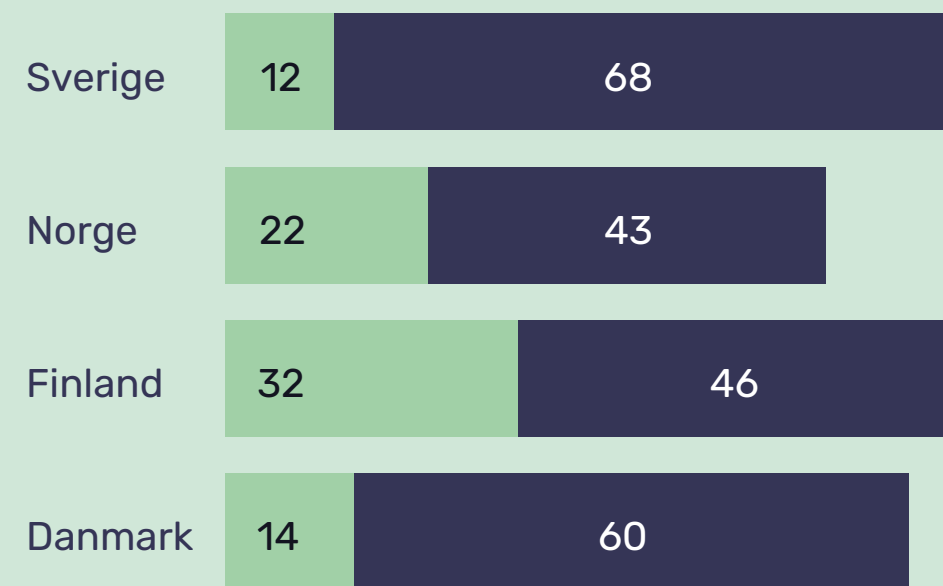
ATT DRICKA ETT ELLER TVÅ GLAS VIN/ÖL FÖR ATT KOPPLA AV EN VARDAGSKVÄLL

■ Rätt ■ Fel

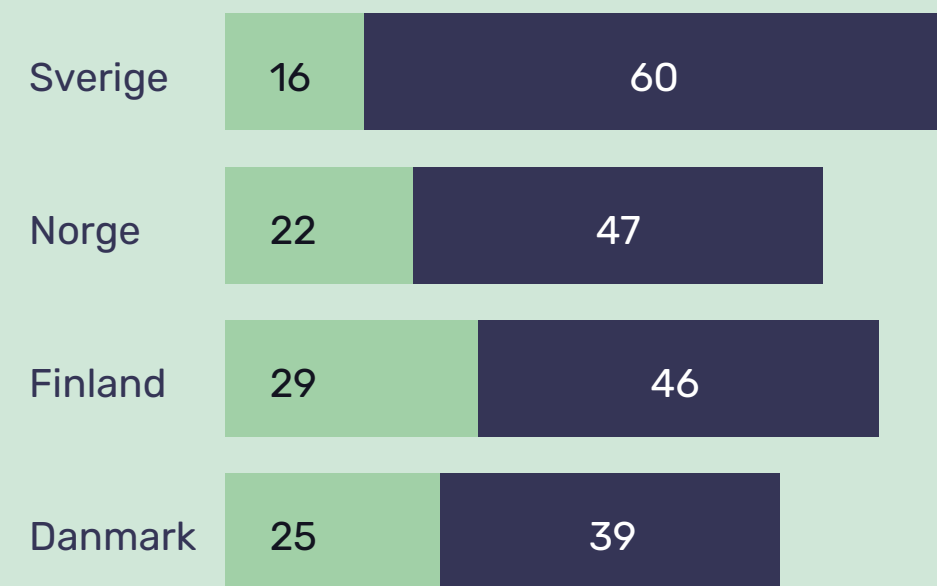
ATT DRICKA NÅGOT GLAS VIN/ÖL TILL LUNCH PÅ VARDAGAR

■ Rätt ■ Fel

ATT DRICKA ETT ELLER TVÅ GLAS VIN/ÖL TVÅ ELLER FLERA VARDAGAR I VECKAN

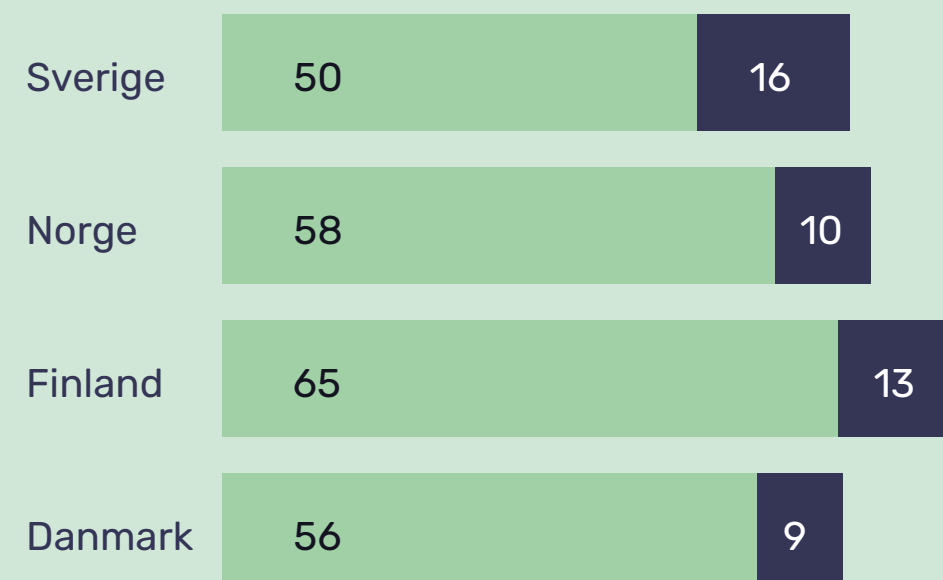
■ Rätt ■ Fel

ATT TRÄFFA VÄNNER "PÅ STAN" OCH TA ETT ELLER TVÅ GLAS VIN/ÖL PÅ VARDAGAR

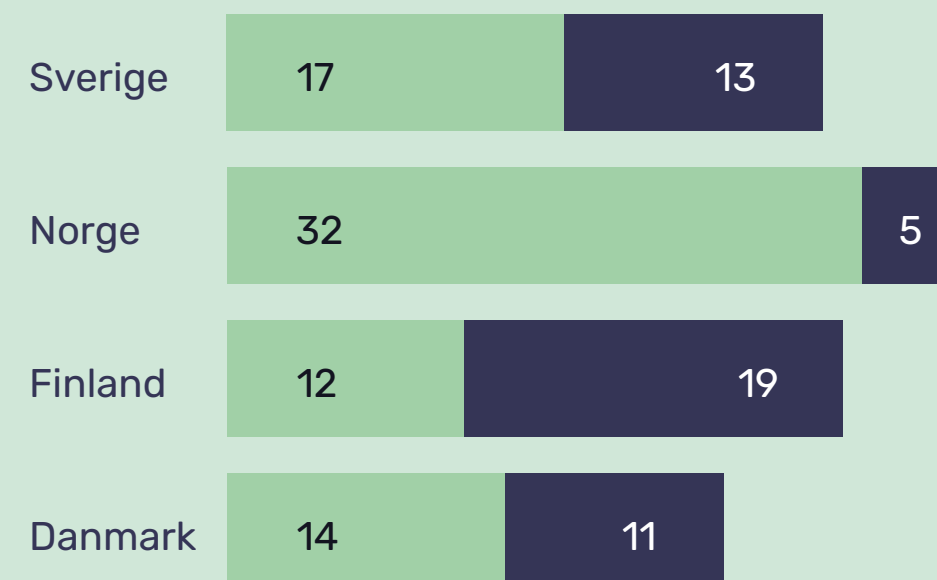
Obs – mätningen är gjord under pandemin vilket kan ha påverkat resultaten

■ Rätt ■ Fel

TYCKER DU ATT DET ÄR MER ELLER MINDRE ACCEPTERAT ATT DRICKA ALKOHOL PÅ EN VARDAG UNDER PANDEMIN?

■ Mer accepterat ■ Mindre accepterat

TELLSTRÖMS SPANING

Singelliv och längre ungdomstid möjlig förklaring bakom förändrad attityd till vardagsdrickande

Den nya postmoderna samhällssynen med fokus på individen kan ges uttryck i ett ökat vardagsdrickande då det signalerar ett bejakande av jagets önskningar och min egen vilja.

En förklaring till det ökade kvällsumgänget med alkohol på vardagar kan vara att allt fler nordbor lever singelliv och bor i mindre lägenheter, vilket gör umgänge på lokal och på restauranger mer självklart. Åldern för familjebildande och barnafödande har gradvis också höjts vilket gör att ungdomstidens krogumgänge blir möjligt att vidmakthålla ända upp i början av 30-årsåldern för både män och kvinnor. Alkohol är dock alltjämt för nordborna något som används för att fira och de flesta nordbor (svenskar mest) ställer sig frågande inför att dricka ett glas vin eller starköl till lunch.

Vardagsdrickandet fungerar olika i hemmet och på restaurang. Under pandemin har attityden till att dricka alkohol hemma liberaliserats. Kanske har det varit ett sätt för karantänlevande människor att ge en vardag med minskat umgänge mer känslor?

” UNDER PANDEMIN HAR ATTITYDEN TILL ATT DRICKA ALKOHOL HEMMA LIBERALISERATS. KANSKE HAR DET VARIT ETT SÄTT FÖR KARANTÄNLEVANDE MÄNNISKOR ATT GE EN VARDAG MED MINSKAT UMGÄNGE MER KÄNSLOR?

Olika syn på fylla och berusning – svenskarna mest återhållsamma

Att emellanåt dricka sig berusad, att dricka sig full på fest eller att dricka så mycket att man inte minns hur mycket det faktiskt blev. Vår bild av vad som är okej eller inte skiljer sig åt i Norden.

Vår inställning till berusning varierar relativt kraftigt mellan de nordiska länderna. Danskarna och finländarna har generellt sett den mest tillåtande attityden. Norge ligger inte långt efter. I Sverige har vi däremot en betydligt mer återhållsam inställning till berusning än våra grannar – oavsett åldersgrupp. Exempelvis tycker mer än två av tio svenskar att det är fel att bli berusad på privata fester jämfört med knappt en av tio danskar. Knappt varannan svensk tycker att det är rätt jämfört med nära sju av tio danskar.

Svenskarna allt mer tillåtande men glappet är fortfarande stort – särskilt bland unga

Svenskarna tycks närma sig sina nordiska grannars nuvarande syn på berusning. I Sverige är vi idag något mer tillåtande till berusning jämfört med 2010 då mätningarna startade.

Stark hälsotrend bland unga

Att Sverige skiljer ut sig från de andra länderna i undersökningen är intressant. Kanske beror det på att vi under mycket lång tid har haft en stark nykterhetsrörelse i Sverige. Eftersom detta är en ögonblicksbild av attityderna i grannländerna har vi inte samma möjlighet att se trender i attityderna över tid. Men i Sverige vet vi att de unga blivit mer restriktiva, vilket kan bero på en stark hälsotrend bland unga över hela världen.

Än så länge är dock glappet mellan Sverige och grannländerna relativt stort, inte minst bland de unga. Svenskar 16–29 år har en betydligt mer återhållsam syn på berusning än sina jämnåriga grannar, särskilt i Danmark, ett resultat av det senaste decenniets utveckling då unga svenskar har blivit restriktivare vad gäller alkohol. En förändring som framför allt drivits av att unga män blivit mer återhållsamma. Generellt blir attityden mer återhållsam ju äldre man blir. Det gäller för samtliga länder, utom Finland där 30–44-åringarna är marginellt mer tillåtande än de yngsta finländarna.

Norrmännen minst negativa till bakfylla

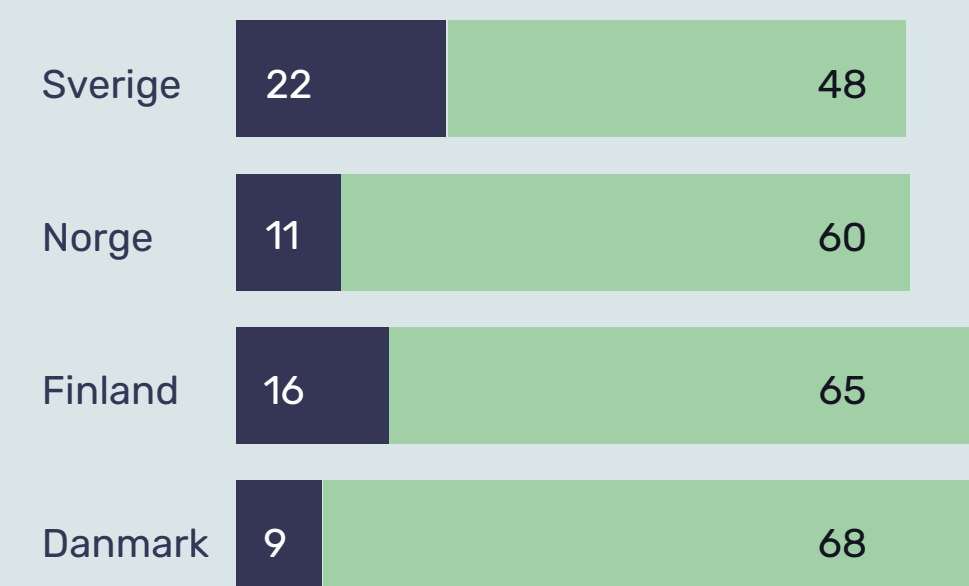
Norrmännen, som ligger närmast Sverige av de nordiska länderna i sin attityd till berusning, särskiljer sig på en punkt. De är minst negativa i Norden till att bli bakfulla. Medan mer än varannan svensk tycker att det är fel att dricka så mycket att man mår dåligt dagen efter så anser bara knappt fyra av tio norrmän att det är fel. Tre av tio norrmän anser att det är rätt, jämfört med två av tio i Sverige.

Finländarna störst overseende med fylla på restaurang

Även finländarna särskiljer sig på ett område. De är minst negativa till berusning på restaurang. Medan 60 procent av svenskarna inte tycker att det är lämpligt att bli berusad när man äter middag på krogen så är motsvarande andel i Finland 47 procent. 24 procent av finländarna anser att det är rätt att bli berusad på restaurang, jämfört med 13 procent av svenskarna.

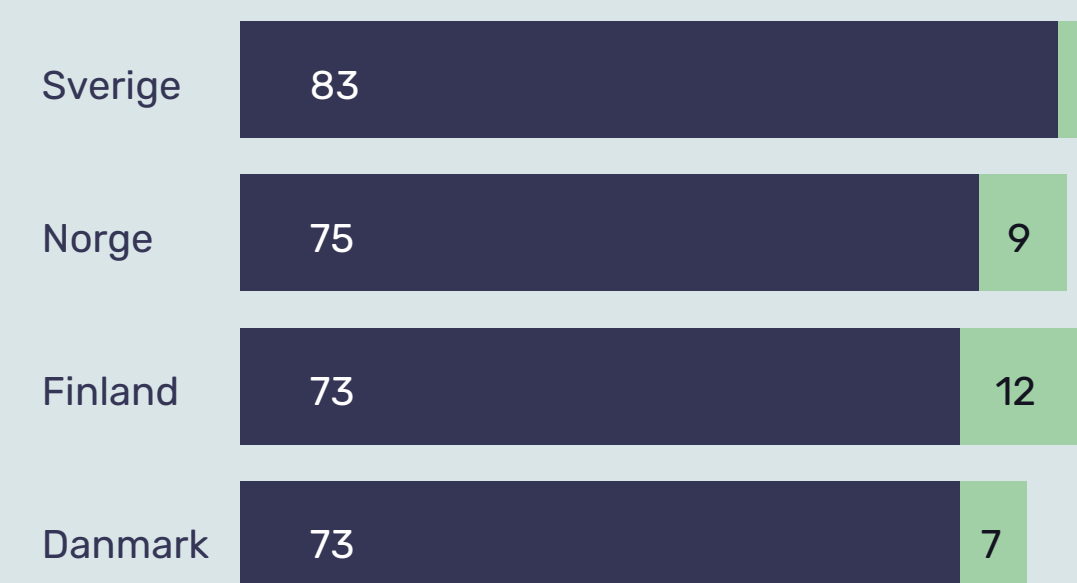
ATT NÅGON GÅNG EMELLANÅT BLI BERUSAD PÅ PRIVATA FESTER

■ Fel ■ Rätt

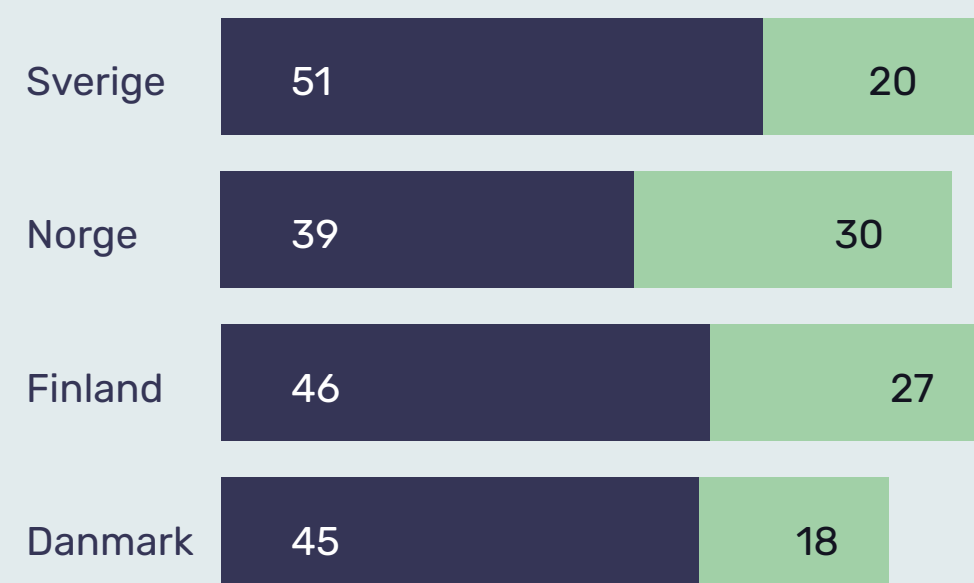
ATT NÅGON GÅNG DRICKA SÅ MYCKET, ATT MAN EFTERÅT HAR SVÅRT ATT KOMMA IHÅG HUR MYCKET DET FAKTISKT BLEV

■ Fel ■ Rätt

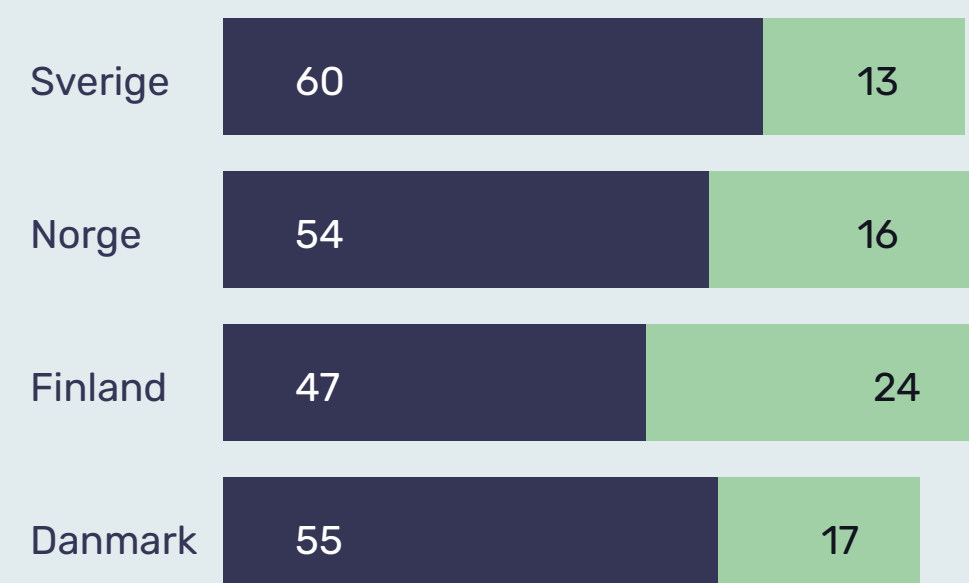
ATT NÅGON GÅNG DRICKA SÅ MYCKET ATT MAN MÅR DÅLIGT DAGEN EFTER

■ Fel ■ Rätt

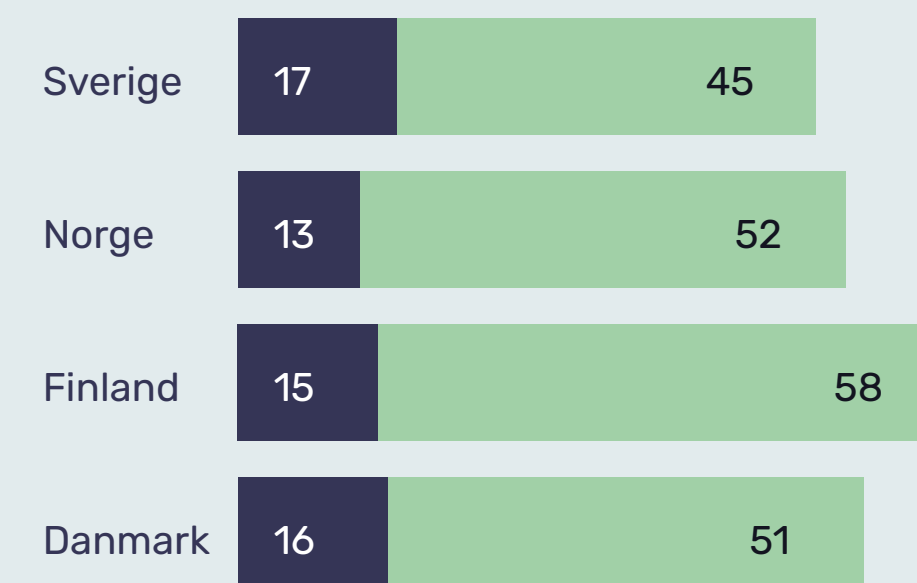
ATT BLI BERUSAD NÄR MAN ÄTER MIDDAG PÅ RESTAURANG

■ Fel ■ Rätt

ATT NÅGON GÅNG EMELLANÅT DRICKA SÅ ATT MAN KÄNNER SIG PÅVERKAD

■ Fel ■ Rätt

TELLSTRÖMS SPANING

Vår historia påverkar synen på berusning – från skamfyllt misslyckande till kollektivt umgängesmål

Vad är meningen med att dricka alkohol? Att uppleva smak kan vara ett svar, att bli berusad ett annat. Ibland både och.

Det är också en skillnad på vad man gör hemma och vad man visar upp offentligt. Finländarna har en större benägenhet att acceptera berusning på restaurang men för svenskarna signalerar det något opassande och något som hör till hemmets sfär. I någon mening utgör begreppet "vad ska folk säga!" som något som är viktigare för svenskar än andra, och att uppvisa en politisk korrekthet har varit viktigt för svenskarna.

Berusning är viktigare för danskar och finländare än för svenskar, och viktigare för finländare när de

är tillsammans med andra i offentligheten och går på restaurang. Att dricka alkohol hemma kan verka som att man är extra ensam. Men att vara ensam på restaurang och dricka med andra ensamma människor, gör drickandet till en gemenskap då alkoholens egen värdeladdning är att vara en kollektiv dryck.

Alkoholens moraliska signalvärde "skam" kan iakttas i synen att bli berusad och bakfull. I Danmark är det inte ett moraliskt tillkortakommande utan närmast ett umgängesmål för gemenskapen, medan det i Sverige är ett individuellt misslyckande inför andra. Skötsamhet har varit viktigt för svenska folk- och arbetarrörelserna och att förlora kontrollen visar på bristande kunskap om sig själv.

Att genera andra och inte kunna kontrollera sig har lågt anseendevärde i Sverige. Bakfyllan som en konsekvens av för mycket drickande är mer accepterat i Norge än i Sverige, vilket i sig borde signalera att man också tycker att det mer är okej att dricka för mycket.

Ungas förändrade syn på både drickande och berusning kan antas hänga samman med denna åldersgrupps allt större umgänge på sociala medier där både önskat och oönskat innehåll sprids snabbt. Något som kan skapa en större medvetenhet och kontroll över hur de betar sig.

Barn och alkohol: Området som förenar oss – med undantag för Danmark

Hur vi hanterar alkohol i närheten av barn är ett område som, nästan, förenar oss nordbor. Danskarna sticker ut genom att vara betydligt mer tillåtande till att låta barn komma i kontakt med alkohol – vare sig det handlar om att bli full när barn är med, att ibland bjuda sina egna barn under 18 på alkohol eller att dricka lite grann när man är gravid.

Knappt sju av tio danskar tycker att det är fel att bli berusad när barn är med, jämfört med 85 procent av finländarna, 86 procent av svenskarna och 91 procent av norrmännen. 7 procent av danskarna uppger att det är rätt att bli berusad när barn är med, jämfört med 3 procent i övriga länder.

Danskarna är även betydligt mer tillåtande kring att bjuda sina tonåringar på alkohol än övriga nordbor. Bara knappt två av tio danskar anser att det är fel att vid enstaka tillfällen bjuda ungdomar under 18 år i den egna familjen på alkohol, jämfört med nära sju av tio svenskar.

Över hälften av danskarna tycker att det är rätt, jämfört med 15 procent av svenskarna. En förklaring till den liberala hållningen kan vara att åldersgränsen för att köpa alkohol (under 16,5 vol %) i Danmark är 16 år.

Danskarna har också den mest tillåtande inställningen till att dricka lite när man är gravid. Medan över 80 procent av svenskarna, finländarna och norrmännen tycker att det är fel så anser bara 64 procent av danskarna att man helt bör avstå från att dricka under graviditeten. 9 procent av danskarna tycker att det är rätt att dricka något glas vin eller öl när man är gravid.

FORSKNINGEN ÄR ENIG

Bjud inte din tonåring på alkohol hemma

Vissa föräldrar vill avdramatisera alkohol genom att bjuda sina barn på lite vin till middagen. Andra tycker att det är okej att låta barn testa hur alkohol smakar för att de ska tycka att det är äckligt. Oavsett vad man tror är bäst så visar forskningen: erbjuder man barn alkohol visar man att det är okej att dricka fast man inte är vuxen. Om man förklarar att alkohol är farligt och kan skada kroppen blir det konstigt om man samtidigt bjuder på ett glas då och då. I stället kan det uppfattas som att man som förälder inte bryr sig.

Tonåringar är sällan intresserade av ett måttfullt förhållande till alkohol. De som dricker gör det inte för att koppla av eller för att det smakar gott utan för att bli berusade. Det finns inga studier som visar att en tonåring som får ett halvt glas vin hemma dricker mindre med sina kompisar sedan. Däremot finns det forskning som visar att tonåringar som bjuds på alkohol hemma dricker mer över lag. Får man dricka hemma blir det som en tillåtelse att även dricka borta. Var femte elev i nian, med föräldrar som tycker att det är okej att tonåringen dricker alkohol, intensivkonsumerar alkohol varje månad. Bland dem vars föräldrar säger nej är det färre än sex procent som blir berusade lika ofta. Man kan med andra ord inte lära ungdomar hur man dricker alkohol med måtta genom att bjuda hemma. Det enda man lär dem är att dricka.

Källa: Tonårsparlören 2021
För tips och råd till tonårsföräldrar om hur man pratar med sin tonåring om alkohol - läs [Tonårsparlören](#)

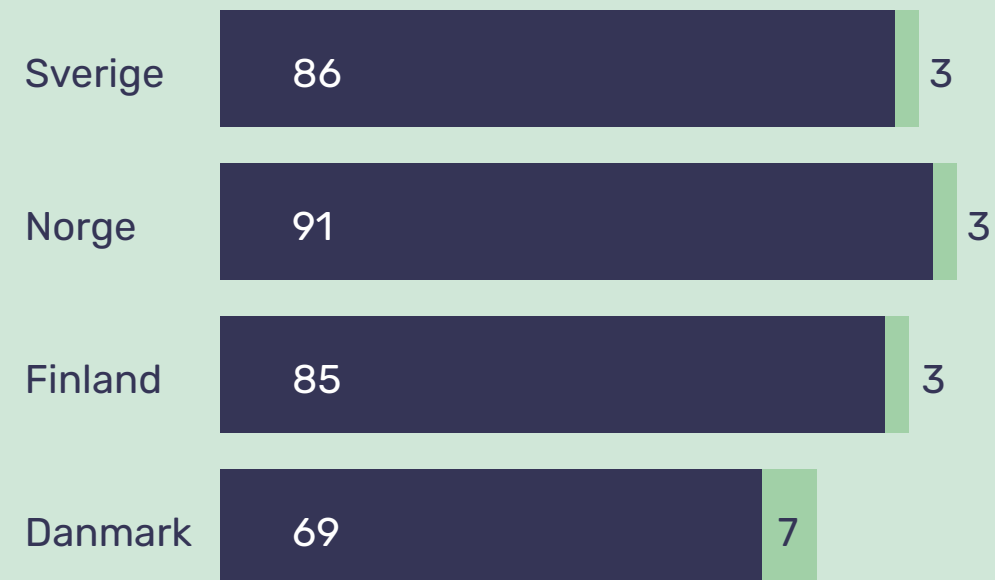

54%

AV DANSKARNA TYCKER
DET ÄR RÄTT ATT BJUDA
UNGDOMAR PÅ ALKOHOL

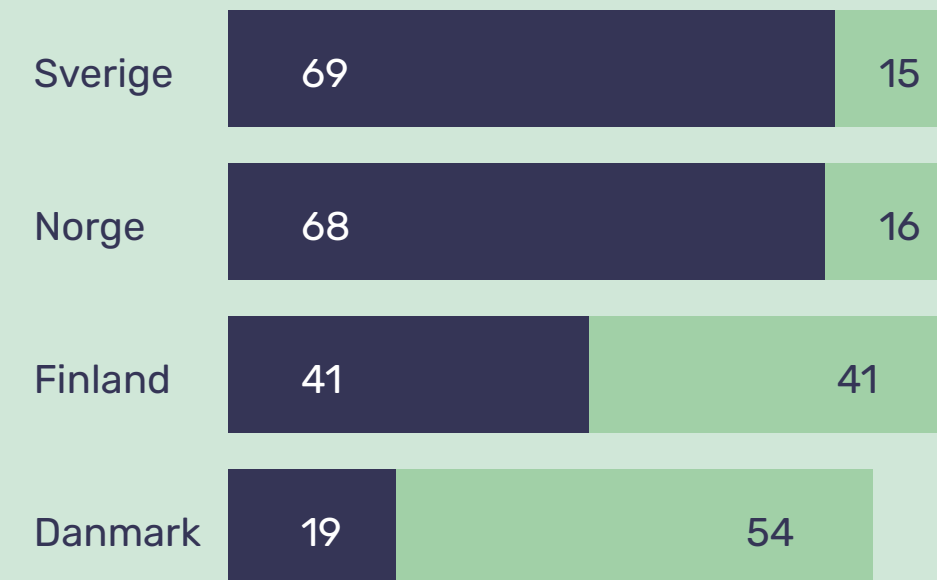
ATT BLI BERUSAD NÄR BARN ÄR MED

■ Fel ■ Rätt

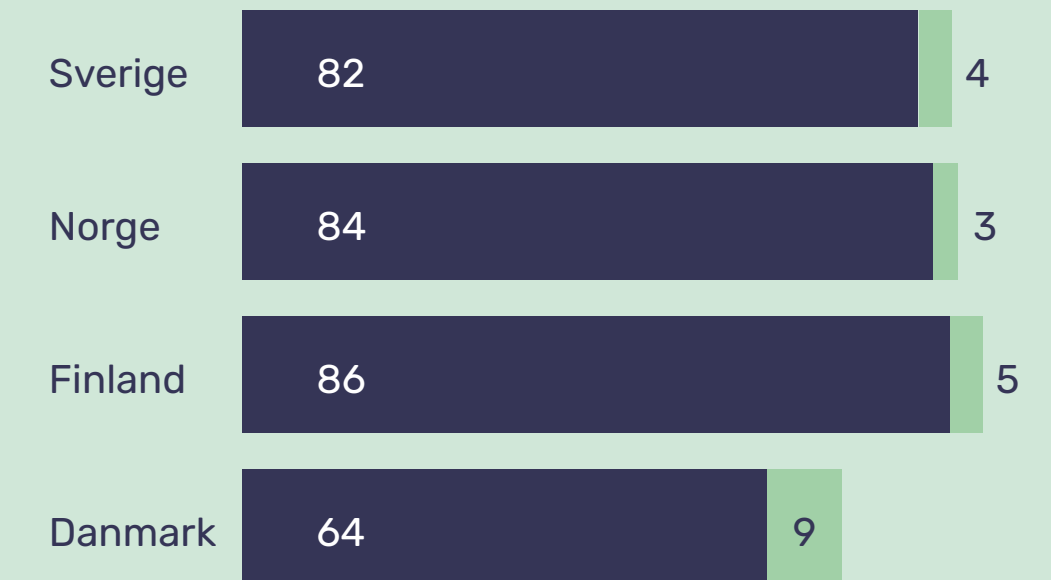
ATT VID ENSTAKA TILLFÄLLEN BJUDA UNGDOMAR UNDER 18 ÅR I DEN EGNA FAMILJEN PÅ ALKOHOL

■ Fel ■ Rätt

ATT DRICKA NÅGOT GLAS VIN ELLER ÖL NÄR MAN ÄR GRAVID

■ Fel ■ Rätt

TELLSTRÖMS SPANING

Danmarks religiösa bas bakom synen på barn och alkohol

Hur vuxna människor blir sedda och uppfattade av barn när vuxna dricker är viktigare för normmännen och svenskarna, nio av tio vill inte att vuxna ska bli berusade när barn är med, jämfört med danskarna där tre av tio tycker det är okej att bli berusad när barn är med. Ändå anser 30 procent av normmännen att det är okej med bakfyllan dagen efter, men det är oklart vad de tycker om att barn

får vara tillsammans med bakfulla föräldrar och se alkoholens dagen-efter-konsekvenser.

Danskarnas syn på alkohol och barnens närvaro när vuxna dricker kan ses som ett uttryck för den danska grundtviganismen där alkoholkonsumtion blir en gemenskap både hemma och på jobbet. Därför är det inget konstigt för en dansk att

bjuda barn på alkohol. Precis som det heller inte är konstigt för en luthersk svensk, norsk eller finsk person att inte bjuda sina barn på alkohol, eftersom dessa tre länders kultur är mer lyhörd för de statliga kampanjer som varit mot alkoholkonsumtion. I Sverige har det också funnits en stark barnrättsrörelse genom bland annat BRIS som kan ha påverkat synen på alkohol kring barn.

Sverige minst jämställt i Norden vad gäller berusning – men mest jämställt vad gäller vardagsdrickande

Det är olika jämställt mellan män och kvinnor i de nordiska länderna vad gäller synen på alkohol. I alla länder i Norden har männen i snitt en mer tillåtande attityd än kvinnorna till alkohol – både till berusning och till att dricka mindre mängder i vardagen.

Svenskarna minst jämställda i synen på berusning

I Danmark är skillnaden mellan mäns och kvinnors inställning till berusning minst. I Sverige är skillnaden störst. Till exempel anser 52 procent av svenska män att det är rätt att emellanåt dricka sig påverkad. Motsvarande siffra för kvinnorna är 38 procent. I Danmark anser ungefär hälften av både män och kvinnor att det är rätt att emellanåt dricka sig påverkad, 52 respektive 49 procent.

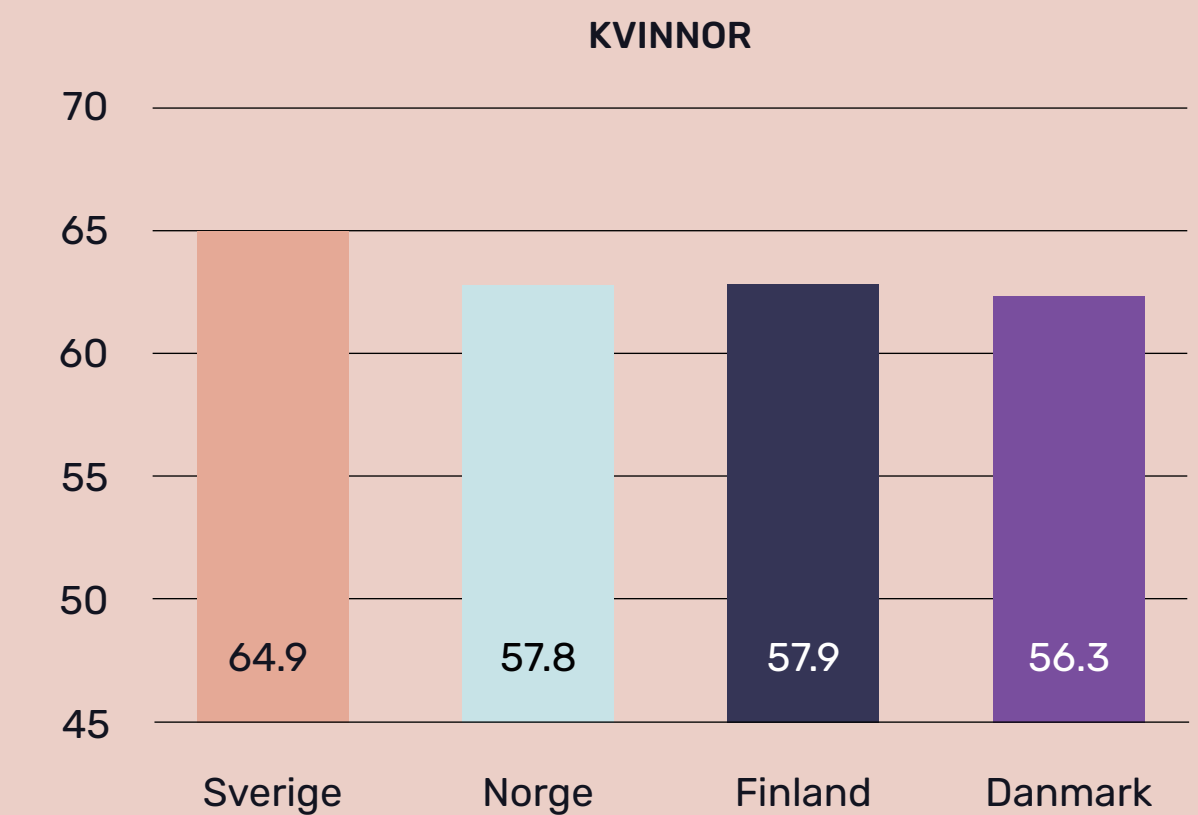
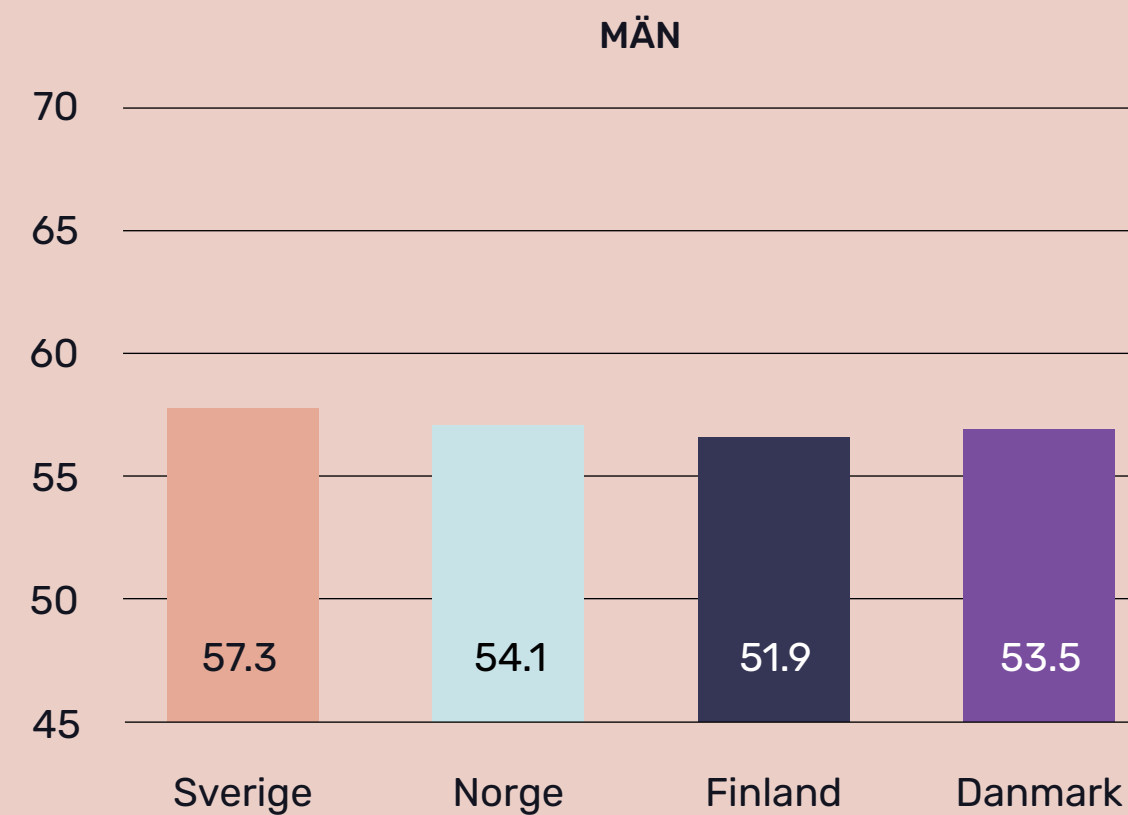
Svenskarna mest jämställda i synen på vardagsdrickande

Vad gäller inställningen till att dricka lite då och då i vardagen så är skillnaderna mellan könen mindre i Sverige än i grannländerna. Vad gäller vardagsdrickande så är glappet mellan könen i stället störst i Finland och Danmark, där männen är betydligt mer positivt inställda till alkohol i vardagen än kvinnorna.

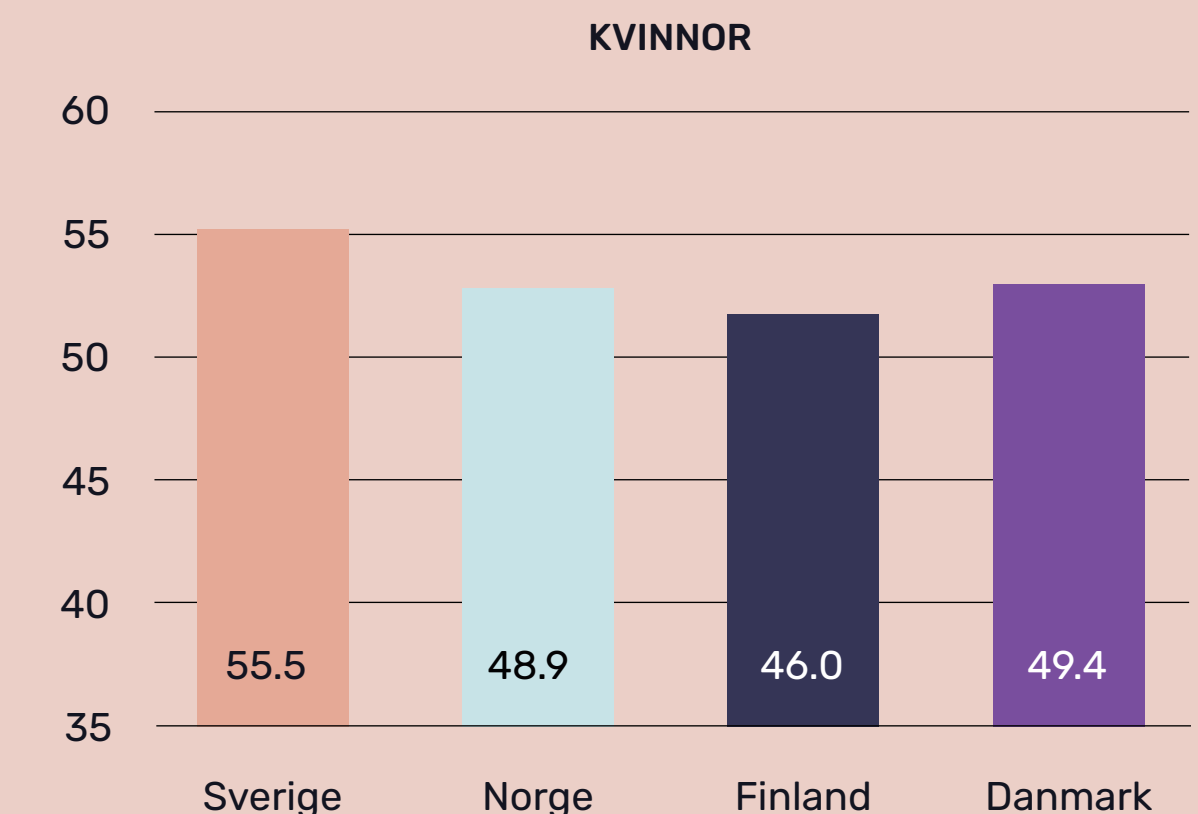
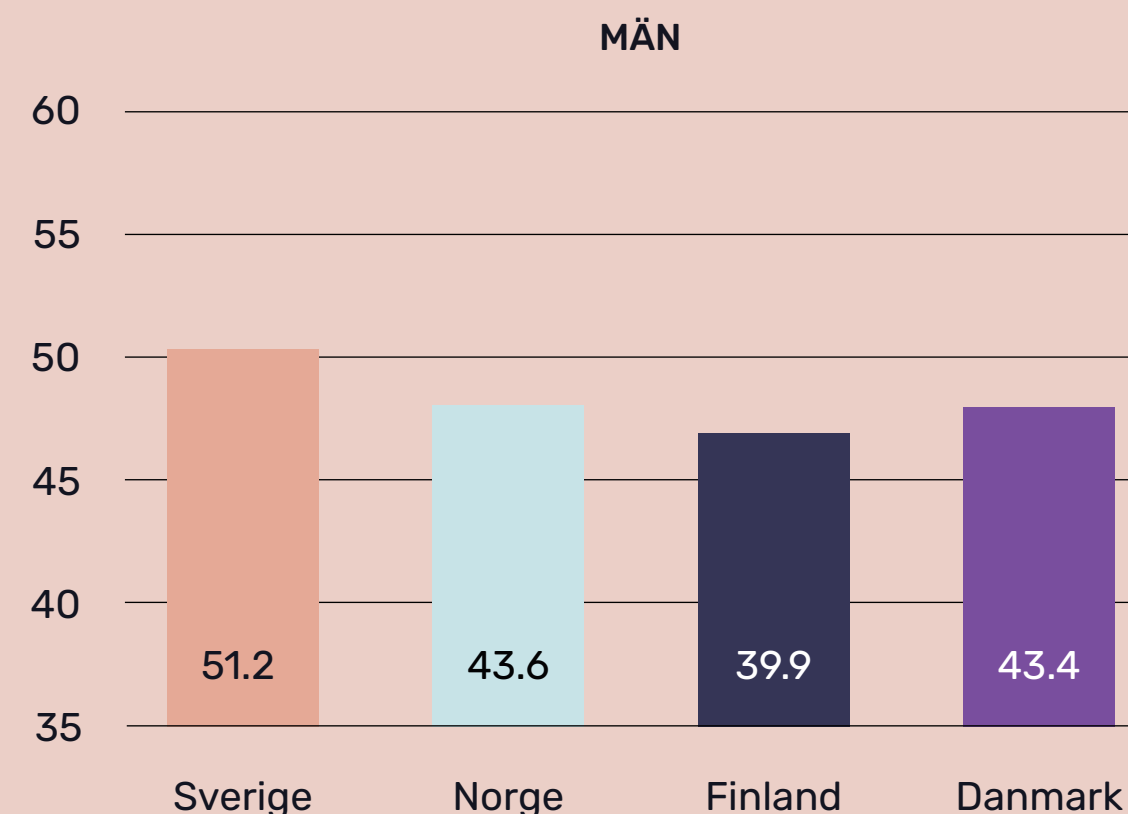
52%

AV SVENSKA MÄN ANSER ATT DET
ÄR RÄTT ATT EMELLANÅT DRICKA SIG
PÅVERKAD – MOTSVARANDE SIFFRA
FÖR KVINNOR ÄR 38 PROCENT.

BERUSNINGSDRICKANDE

VARDAGSDRICKANDE

Indexvärde 0-100.
Ju högre indexvärde desto större återhållsamhet till alkohol.

Glappet mellan svenska män och kvinnor minskar

Resultaten från årets Alkoholindex bekräftar bilden från andra undersökningar om att det är mer accepterat, och finns en förväntan, att män får dricka mycket. Och det finns tydliga skillnader mellan hur ofta och hur mycket kvinnor och män dricker. Män dricker fortfarande mer än kvinnor, men sedan 2004 har det skett en gradvis utjämning mellan könen. Även skillnaderna i attityder har minskat över tid. Sedan mätningarna startade 2010 har svenska män blivit något mer återhållsamma, medan kvinnorna har blivit mer tillåtande än tidigare till alkohol – framför allt till att dricka

på vardagar. Yngre män har blivit mer återhållsamma, men har fortfarande den mest tillåtande attityden till berusning. De är även den målgrupp som traditionellt haft den högsta årskonsumtionen av alkohol i Sverige. Men enligt de senaste mätningarna är det numera medelålders män, 50–64 år, som står för den högsta årskonsumtionen. Bland kvinnorna är det 17–29-åringarna som konsumerar mest.

Källa: [CAN: Självrapporterade alkoholvanor i Sverige 2004–2020](#)

TELLSTRÖMS SPANING

Normer påverkar hur män och kvinnor dricker

Kvinnor och mäns förhållningssätt till alkohol och berusning har genom historien präglats av starka samhällsnormer, och fortsätter att göra så. Normer kring föräldraskap, ansvar och kontroll har exempelvis styrt kvinnors drickande i högre grad än mäns. Samtidigt har normen att konsumera alkohol starkare förknippas med manlighet, där män i större utsträckning förväntas dricka alkohol.

KVNNOR OCH MÄNS FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL ALKOHOL OCH BERUSNING HAR GENOM HISTORIEN PRÄGLATS AV STARKA SAMHÄLLSNORMER, OCH FORTSÄTTER ATT GÖRA SÅ.

Alkoholens hederskultur påverkar hur vi dricker, hur mycket och inför vem vi väljer att göra det. I den nordiska protestantiska hederskulturen har det varit okej för män men inte för kvinnor att gå ut ensamma och dricka alkohol för sin berusning. Kvinnor har under 1900-talet allt mer accepterats på egen hand i offentligheten. Här har kvinnornas frigörelse haft stor påverkan och drivit på utvecklingen mot ett mer jämställt drickande. Kvinnor har större möjlighet idag än tidigare att dricka på samma sätt som män gör.

Många krogar är utformade för att möta männens idrottsintresse såsom sportbarer, varför män alltid kan förklara sitt drickande på restaurang med att man vill se en match. Alkohol och idrott som på 1900-talet inte hängde ihop, är idag intimt förknippade med varandra.

Olika syn vad gäller alkohol på jobbet

Alkoholens vara eller icke vara på jobbet är också en fråga där vi skiljer oss åt mellan de nordiska länderna. Danskarna är mest tillåtande till att bli berusad på firmafester, medan finländarna är mest tillåtande till att fira med bubbel på arbetstid när det går bra på jobbet. Svenskarna är mest restriktiva till alkohol i arbetsammanhang.

Är det okej att bli full med sina kollegor på julfesten, eller fira en framgång på jobbet med att skåla i bubbel? Åsikterna går isär över landsgränserna. Över fyra av tio svenskar tycker att det är fel att någon gång bli berusad på en firmafest, jämfört med två av tio danskar. Nästan varannan dansk anser tvärtom att det är rätt att bli berusad på en jobbfest, jämfört med 27 procent av svenskarna.

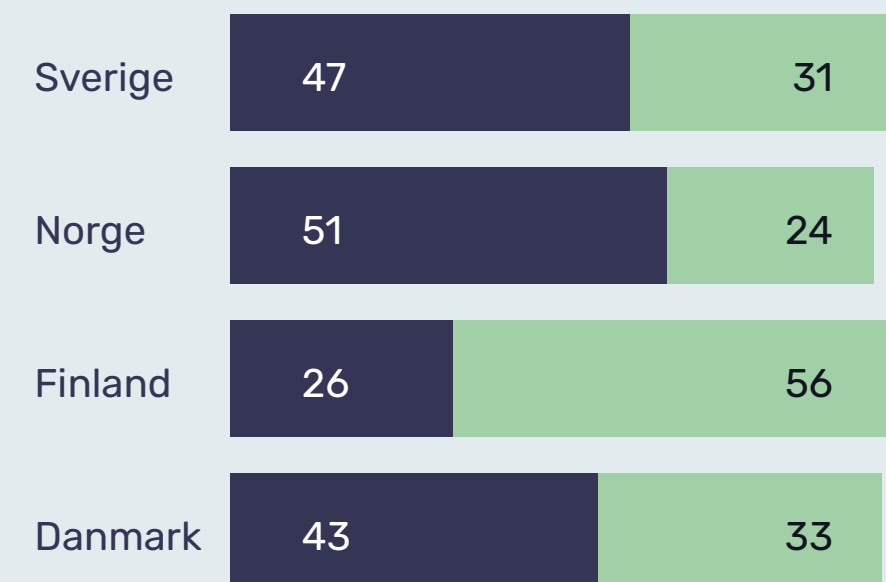
Ungefär hälften av svenskarna och norrmännen tycker att det är fel att på arbetstid skåla i mousserande när det går bra på jobbet. Av finländarna, som generellt har den mest liberala inställningen i Norden till vardagsdrickande, tycker bara en fjärdedel att det är fel. 56 procent av finländarna tycker tvärtom att det är rätt vilket är betydligt fler än i de övriga länderna.

Det går att fira och ha kul utan alkohol

Arbetsplatsen är viktig i det förebyggande arbetet och chefen har en viktig roll i att både sätta kulturen och att förebygga problem med alkohol. Det handlar om att skapa en kultur som är inkluderande. Att fira och ha kul tillsammans är viktigt, men det går minst lika bra utan alkohol.

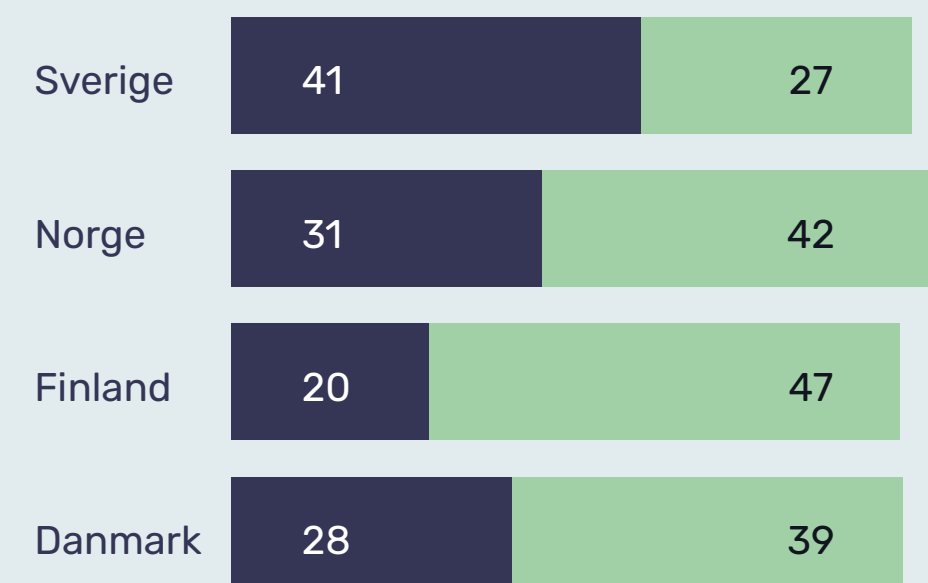
ATT PÅ ARBETSTID SKÅLA I MOUSSERANDE NÄR DET GÅR BRA PÅ JOBBET

■ Fel ■ Rätt

ATT EMELLANÅT BLI BERUSAD PÅ EN FIRMAFEST

■ Fel ■ Rätt

TELLSTRÖMS SPANING

80-talets alkoholkultur på jobbet börjar avta

Drygt 150 år av olika alkoholrestriktioner har gjort att det drickande som numera förekommer på jobbet är ganska nytt. Det var under och efter 80-talet som det blev vanligare att dela olika måltids- och dryckesgemenskaper med sina kollegor, både på arbetstid och efter. Svenska företagsledare blev inspirerade från USA och Japan – arbetet skulle bli en större del av den personliga identiteten. Till exempel genom företags-kickoffer med mat och dryck (introducerat i Sverige av SAS 1984), after work-umgänge (introducerat sent 1980-tal) men också alkoholfria frukostmöten (dessa kom tidigt 1980-tal) eller äta en go'fika (2001) på jobbet.

DET VAR UNDER OCH EFTER 80-TALET SOM DET BLEV VANLIGARE ATT DELA OLIKA MÅLTIDS- OCH DRYCKESGEMENSKAPER MED SINA KOLLEGOR, BÅDE PÅ ARBETSTID OCH EFTER.

Att dricka med sina kollegor på arbetstid och på arbetsplatsen signalerar också jagets framgång i gruppen. Genom att utbringa skålar kan både gruppens och enskilda medarbetares framgång understrykas. Att dricka blir en handling att ställa upp på gruppen och göra sig till en del av den.

Alkohol på jobbet tycks dock ha avtagit något de senaste åren, i alla fall i Sverige. Det blir gradvis vanligare att företag och organisationer bjuder på alkoholfri dryck till maten, eller endast ett glas vin till varmrätten.

Om rapporten

Rapporten bygger på två delar:

IQs årliga undersökning Alkoholindex

Alkoholindex är ett samlat mått på svenskarnas attityd till alkohol, med betoning på berusningsdrickande. Undersökningen omfattar även vardagsdrickande och olika normrelaterade frågor kring alkohol. Alkoholindex skapas från svaren på sju frågor om vad människor tycker är rätt eller fel när det gäller alkohol i olika situationer. Samma frågor ställs sedan 2010, en gång per år, till personer som är 16 år och äldre. Frågorna är skapade utifrån en svensk kontext men är i år ställda på motsvarande sätt även i övriga länder. Frågorna relaterade till vardagsdrickande ställs sedan 2015 och sammanställs till IQ:s Vardagsindex.

För första gången undersöks inte bara Sverige utan även Norge, Finland och Danmark. I rapporten används löpande begreppet "Norden" / "nordiska länderna", även då det enbart är Sverige, Norge, Danmark och Finland som undersökts, och inte Island.

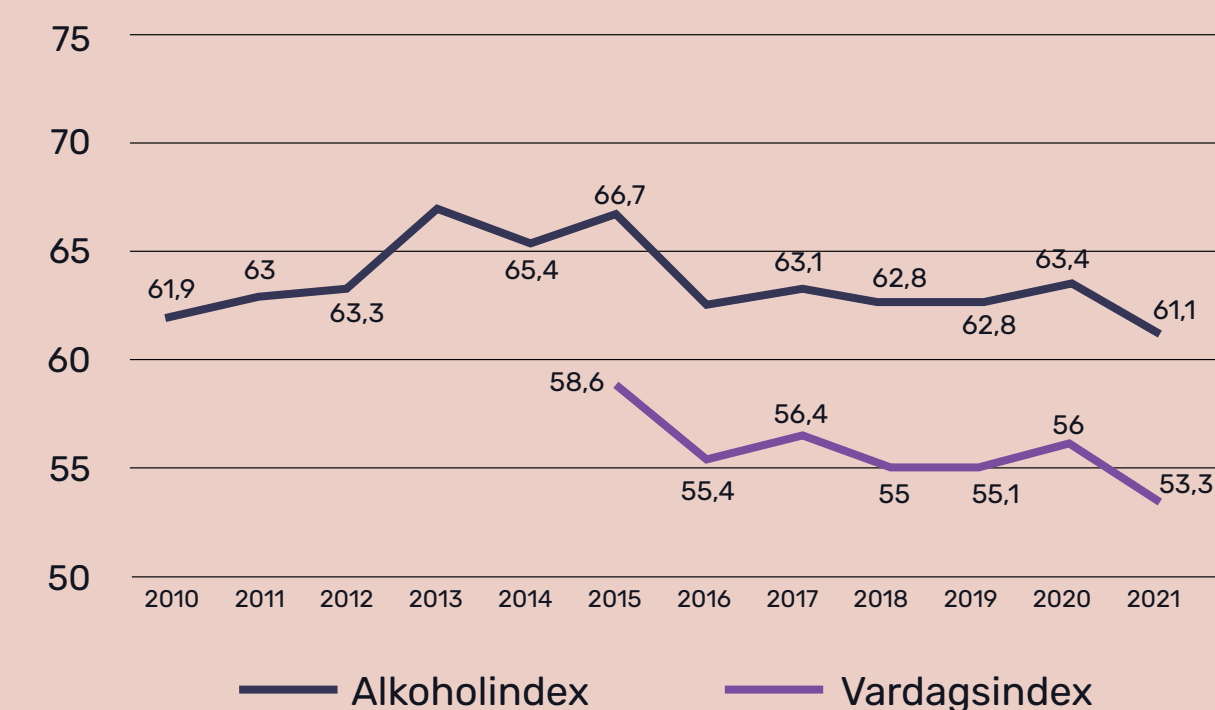
Undersökningen genomförs av Novus på uppdrag av IQ. 2021 års resultat är baserat på 4 020 intervjuer i Sverige, 1 010 i Danmark, 1 017 i Finland och 1 012 intervjuer i Norge, under perioden 15–31 maj.

I undersökningen finns svarsalternativen Helt fel, Mer fel än rätt, Varken fel eller rätt, Mer rätt än fel, Helt rätt, Vet ej/ej svar. I rapportens diagram presenteras "Helt fel" och "Mer fel än rätt", samlat som "Fel", samt "Mer rätt än fel" och "Helt rätt", samlat som "Rätt". Därför summerar inte diagrammen till 100 procent.

Analys och kommentarer av kultur- och mathistorikern Richard Tellström

Richard Tellström är etnolog och måltidsforskare (docent i måltidskunskap) och en av Sveriges främsta experter på matkultur, måltidshistoria, mattrender och människors matideal.

SVENSKARNAS ATTITYDER ÖVER TID

Sedan 2010 har IQ följt svenskarnas attityder till alkohol genom en årlig mätning. Sedan 2015 mäts även attityderna till vardagsdrickande. Över tid ser vi att svenskarna har blivit mer tillåtande, både kring berusning (Alkoholindex) och vardagsdrickande (Vardagsindex). Årets resultat är de lägsta någonsin uppmätta, som indikerar att svenskarna blivit än mer tillåtande kring berusningsdrickande och vardagsdrickande.

IQ – för ett smartare förhållningssätt till alkohol

IQ verkar för ett smartare förhållningssätt till alkohol. Det gör vi genom att med kunskap och kommunikation skapa medvetenhet, eftertanke och engagemang kring eget och andras drickande, och därmed bidra till att minska alkoholens skadeverkningar i samhället.

Vår vision är ett samhälle där alkoholdrycker njuts med omsorg om hälsan så att ingen tar skada. IQ verkar genom kommunikations-insatser om alkoholens risker, inspiration genom IQs nätverk som samlar aktörer och goda exempel inom alkoholområdet, samt genom kunskapsspridning om aktuella alkoholfrågor. IQ-initiativet är ett fristående dotterbolag till Systembolaget. Läs mer på IQ.se.

Box 6341, 102 35 Stockholm

Tel: 08-410 249 50

E-post: info@iq.se

www.iq.se